

2016

Závěrečná správa

Podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti

Závěrečná správa

o výsledku kontroly Podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti

PREDKLADÁ

Ing. Karol Mitrík, predseda
Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

VEDÚCA KONTROLNEJ AKCIE

Ing. Ľudmila Vöflová

Bratislava marec 2016

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK.....	4
ZHRNUTIE	5
1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE	6
2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE.....	6
3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA.....	6
3.1 VYMEDZENIE PÔSOBNOSTI	6
3.2 AKTÍVNE OPATRENIA TRHU PRÁCE A ČERPANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV	7
3.3 CHRÁNENÉ DIELNE/PRACOVISKÁ	11
3.4 SUBJEKTY, KTORÉ NEBOLI CHRÁNENÝMI DIELŇAMI/PRACOVISKAMI	12
4 REAKCIA KONTROLOVANÝCH SUBJEKTOV	13
5 ZÁVER.....	13
PRÍLOHA Č. 1	14

ZOZNAM SKRATIEK

SKRATKA	VÝZNAM
AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
APTP	Aktívna politika trhu práce
ESF	Európsky sociálny fond
CHD	Chránená dielňa
CHP	Chránené pracovisko
PM	Pracovné miesto
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
UoZ so ZP	Uchádzač o zamestnanie so zdravotným postihnutím
ÚPSVR	Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny
zákon o účtovníctve	Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
zákon o rozpočtových pravidlách	Zákon č. 523/2004 Z.Z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov
zákon o službách zamestnanosti	Zákon č. 5/2004 Z.Z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ZHRNUTIE

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky vykonal v zmysle plánu kontrolnej činnosti na rok 2015 kontrolnú akciu zameranú na Podporu zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti. Kontrolná akcia bola zaradená do plánu kontrolnej činnosti z dôvodu, že na vytváranie podmienok na zvýšenie zamestnanosti populácie s dôrazom na zamestnanosť znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, zlepšenie celkovej situácie v oblasti rovnosti príležitostí, antidiskriminácie a podpory sociálnej inklúzie bol v roku 2014 schválený rozpočet v sume 2 110 678 787,00 eur a v rozpočte pre rok 2015 bolo vyčlenených na kapitolu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR celkom 2 216 080 445,00 eur.

Výsledky kontrolnej akcie sú uvedené v tejto záverečnej správe.

Kontrolná akcia bola vykonaná v súlade so zákonom NR SR č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a so štandardami, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií.

Kontrola bola vykonaná spolu v 104 kontrolovaných subjektoch, t.j. okrem Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny v 91 chránených dielňach a v 12 subjektoch, ktoré neboli chránenými dielňami, za kontrolované obdobie rokov 2012-2014, v prípade objektívneho zhodnotenia kontrolovaných skutočností aj za predchádzajúce roky, resp. nasledujúci rok.

Pri kontrole bola použitá technika preskúmania relevantných dokladov ako napr. rozpočty, zmluvy o poskytnutí finančných príspevkov, mzdové a účtovné doklady, bankové výpisy a iné vyžiadané dokumenty a taktiež analýzy IT databáz.

Kontrolou na ÚPSVR bolo zistené, že na podporu zamestnanosti boli v rokoch 2012-2014 poskytnuté finančné prostriedky v priemernej sume 128 mil. eur ročne. Podľa „Národného programu re-

foriem Slovenskej republiky 2013“ sa plánovalo na podporu zamestnanosti vynaložiť v priemere 170 mil. eur, čo predstavuje pokles o cca 42 mil. eur.

Podľa údajov z ÚPSVR bola v rokoch 2012 až 2014 priemerná miera nezamestnanosti v SR na úrovni takmer 15 %, pričom najvyššia nezamestnanosť viac ako 20 % bola v uvedených rokoch v Prešovskom kraji, v Banskobystrickom a Košickom kraji. Priemerný počet nezamestnaných UoZ v SR v kontrolovanom období bol mierne nad 400 000. Podiel nezamestnaných UoZ so ZP sa pohyboval mierne nad úrovňou 3 %.

Jednou z možností zamestnávania UoZ so ZP je v chránených dielňach alebo v chránených pracoviskách.

Kontrolou bolo zistené, že počet novovytvorených CHD alebo CHP mal klesajúcu tendenciu. Výrazný pokles nastal v roku 2014, kedy bol zaznamenaný pokles oproti predchádzajúcemu roku o 84 %, spôsobený zmenou zákona o službách zamestnanosti s účinnosťou od 01.05.2013.

Kontrolou jednotlivých CHD/CHP boli najčastejšie zistené nedostatky v povinnosti oznamovať MF SR prijatie pomoci de minimis. Ďalej bolo zistené porušenie zákona o rozpočtových pravidlách z dôvodu nedodržania pravidiel a podmienok poskytnutia verejných prostriedkov.

V jednom subjekte boli zistené, že sa v prípade štyroch zamestnancov nezhodovali podpisy na pracovných zmluvách a ich dodatkoch, výplatných listinách a pod. Ďalej bolo zistené, že jedna zamestnankyňa bola zamestnaná v tom istom čase u dvoch rôznych zamestnávateľoch vzdialených od seba cca 450 km. Tým vzniklo podozrenie z nedovoleného konania, keď sa vyplácal zamestnancom finančný príspevok zo štátneho rozpočtu na mzdy a jej príslušenstva, ktorej prevzatie bolo signované rôznymi podpismi.

1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE

Cieľom kontroly bolo posúdiť, či existujúce aktívne opatrenia trhu práce boli tými správnymi a efektívnymi nástrojmi znižovania nezamestnanosti a prípadne navrhnúť odporúčania lepšieho použitia finančných prostriedkov alebo systému ich prerozdelenia.

Účelom kontrolnej akcie bolo preveriť čerpanie finančných prostriedkov, plnenie merateľných ukazovateľov a dodržiavanie dohodnutých podmienok a všeobecne záväzných právnych predpisov pri realizácii vybraných projektov konečnými užívateľmi.

Predmetom kontroly bolo preverenie aktívnych opatrení trhu práce v zmysle zákona o službách zamestnanosti s dôrazom na osoby so zdravotným postihnutím.

2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

Kontrola bola realizovaná podľa plánu kontrolnej činnosti, čo vyplývalo zo strategického plánu NKÚ SR na roky 2015 – 2017.

Kontrola bola vykonaná na UPSVR a v 103 subjektoch, z ktorých 91 bolo chránenou dielňou alebo chráneným pracoviskom. Bola vykonaná v rozsahu, ktorý bol definovaný predmetom kontroly.

3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA

3.1 VYMEDZENIE PÔSOBNOSTI

ÚPSVR je orgánom štátnej správy, zabezpečujúcim výkon štátnej správy v oblastiach sociálnych vecí a služieb zamestnanosti. Inštitúcia bola zriadená v januári 2004 zákonom č. 453/2003 o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti v znení neskorších predpisov. Ústredie riadi, kontroluje, koordinuje a metodicky usmerňuje výkon prostredníctvom 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Svojimi príjmami a výdavkami je zapojené na rozpočet Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“).

Pôsobnosť ústredia - v oblasti služieb zamestnanosti vykonáva štátnu správu v nasledovných oblastiach:

- evidencia nezamestnaných občanov hľadajúcich zamestnanie,
- evidencia voľných pracovných miest,
- sprostredkovanie vhodného zamestnania,
- poskytovanie poradenských služieb,
- vzdelávanie a príprava pre trh práce,
- implementácia AOTP,
- zvýšenej starostlivosti o pracovné uplatnenie osobitných skupín občanov,
- prípravy a realizácie projektov spolufinancovaných z ESF.

Voči úradom práce, sociálnych vecí a rodiny a verejnosti plní viacero významných funkcií. Jeho

úlohou vo vzťahu k uplatňovaniu politiky zamestnanosti je riadiť, metodicky usmerňovať a kontrolovať výkon činností úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚP“ alebo „úrad“) v oblasti poskytovania služieb zamestnanosti. Okrem činností smerujúcich k úradom, sú z pohľadu klientov najdôležitejšími činnosťami napr. vypracovávanie a usmerňovanie realizácie celoštátnych projektov na zlepšenie situácie na trhu práce; vykonávanie sprostredkovania zamestnania pre občanov SR v členských štátoch Európskej únie prostredníctvom siete Eures; vydávanie povolení na vykonávanie činnosti pre sprostredkovateľov za úhradu, agentúram dočasného zamestnávania a podporovaného zamestnávania; v rámci správneho konania rozhodovanie o odvolaniach klientov napr. voči (ne)zaradeniu a vyradeniu do/z evidencie uchádzačov o zamestnanie, neplneniu povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím.

K dôležitým činnostiam patrí informovanie verejnosti o štatistických zisteniach vývoja na trhu práce vo vzťahu k nezamestnanosti a aktivít súvisiacich s jej zmiernením a taktiež vydávanie časopisu „Sociálna politika a zamestnanosť“, v ktorom približuje dianie na úradoch, aktuálne informácie o poskytovaných službách v oblasti sociálnych vecí a rodiny a službách zamestnanosti. **Celková pôsobnosť ústredia je vymedzená v § 12 zákona o službách zamestnanosti.**

3.2 AKTÍVNE OPATRENIA TRHU PRÁCE A ČERPANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV

Úlohou APTP je predovšetkým znižovanie nerovnováhy na trhu práce, uľahčenie a prechod nezamestnaných občanov do práce a prostredníctvom špecifických programov udržiavať schopnosť ľudí pracovať a nájsť si miesto na trhu práce. APTP sa realizuje formou poskytovania príspevkov na jednotlivé programy, projekty a aktivity, ktoré uľahčujú integráciu a reintegráciu UoZ.

Príspevky v rámci AOTP sa poskytujú podľa zákona o službách zamestnanosti. Jednotlivé AOTP možno členiť podľa ich zamerania, a to na:

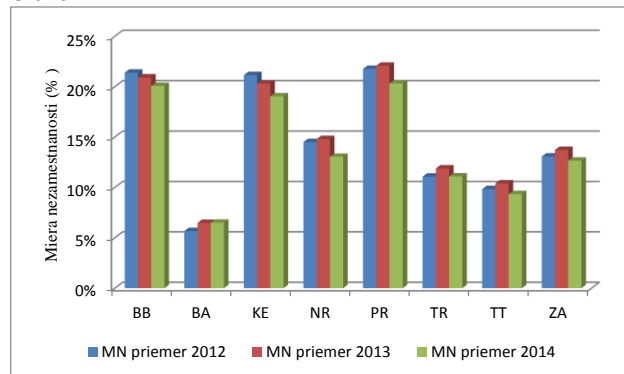
- nástroje zvyšujúce zamestnateľnosť,
- nástroje zvyšujúce zamestnanosť a
- nástroje podporujúce udržanie existujúcich pracovných miest.

Na príspevky poskytované podľa § 46 ods. 4 a 7, § 47, § 49, § 50, § 50j, § 50k, § 51, § 51a, § 52a, § 53b, § 53d, § 56, § 56a a 57 zákona o službách zamestnanosti nie je právny nárok. Právny nárok je na príspevky poskytované podľa § 52, § 53, § 53a, § 59, § 60 a § 32 ods. 12 písm. d) zákona o službách zamestnanosti.

Podľa údajov z ÚPSVR bola v rokoch 2012 až 2014 priemerná miera nezamestnanosti v SR na úrovni takmer 15 %, pričom najvyššia nezamestnanosť viac ako 20 % bola v uvedených rokoch v Prešovskom kraji, v Banskobystrickom a Košickom kraji.

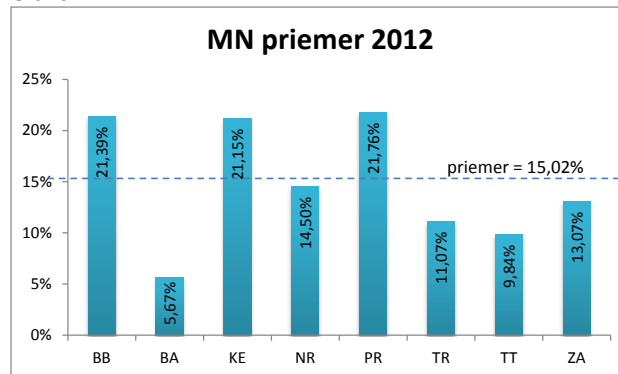
Vývoj priemernej miery nezamestnanosti v rokoch 2012 – 2014 bol v jednotlivých krajoch v rámci SR nasledujúci:

Graf č. 1

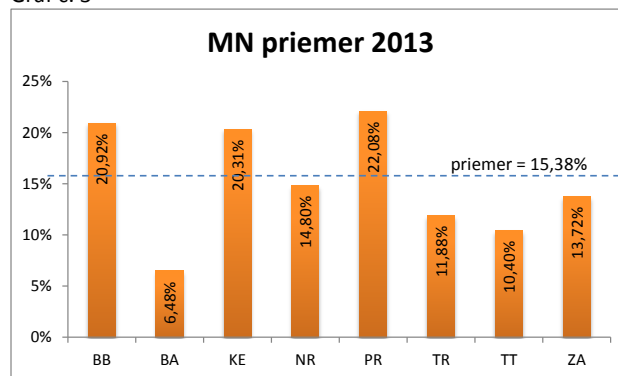
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 2

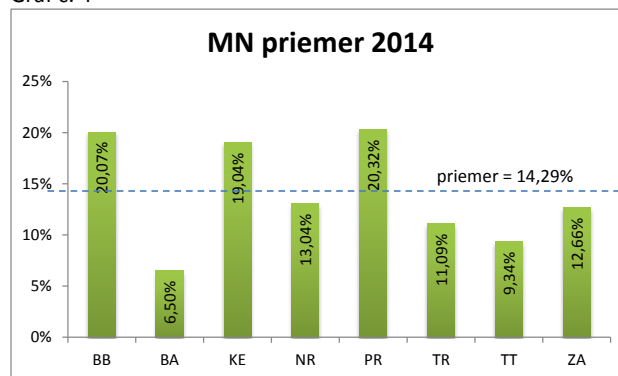
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 3

Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 4

Zdroj: podklady ÚPSVR

Na podporu zamestnanosti boli poskytnuté finančné prostriedky v priemernej sume 128 mil. eur ročne, čo však oproti plánovaným 170 mil. eur bol pokles o cca 42 mil. eur.

V strednodobom horizonte by bolo vhodné zvýšiť podiel programov a zabezpečiť ich účinnosť v súlade s odporúčaniami OECD, napr.:

- zaviesť školenia v oblasti využívania systémov IT,
- rozšírenie a posilnenie analytickej kapacity na ministerstvách.

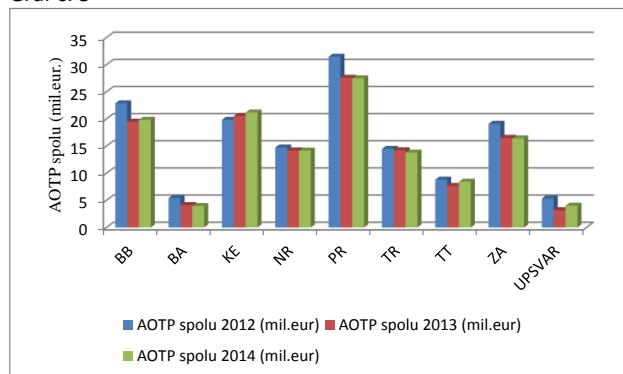
K dosiahnutiu vyššej efektivity je zároveň potrebné zlepšiť prepojenie vzdelávania s potrebami miest-

nych zamestnávateľov a taktiež monitorovať a prognózovať miestny dopyt po vzdelaní.

Úrady práce svoju činnosť na úseku aktívnej politiky trhu práce vykonávajú formou poskytovania príspevkov podľa jednotlivých nástrojov AOTP.

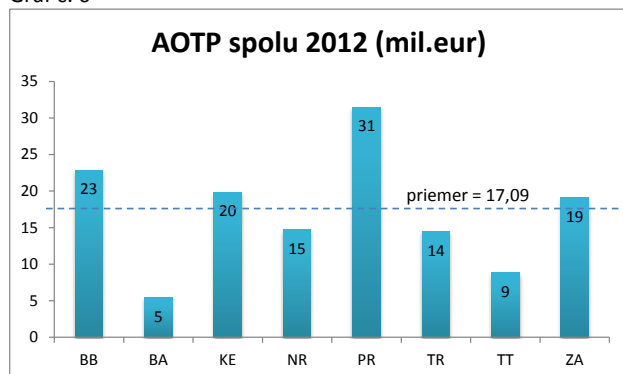
Prehľad výdavkov, ktoré boli poskytnuté formou transferov úradom práce na AOTP podľa krajov v rokoch 2012 až 2014 je uvedený v nasledujúcich grafoch:

Graf č. 5

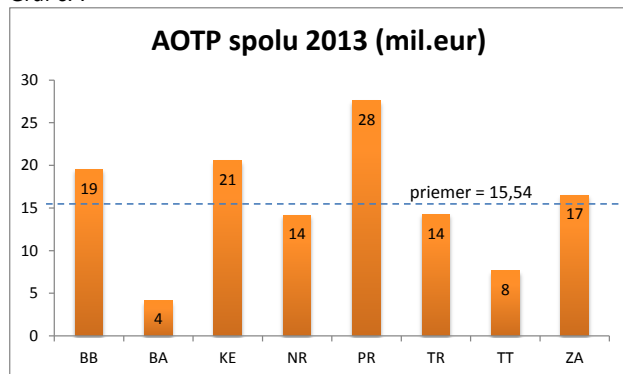
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 6

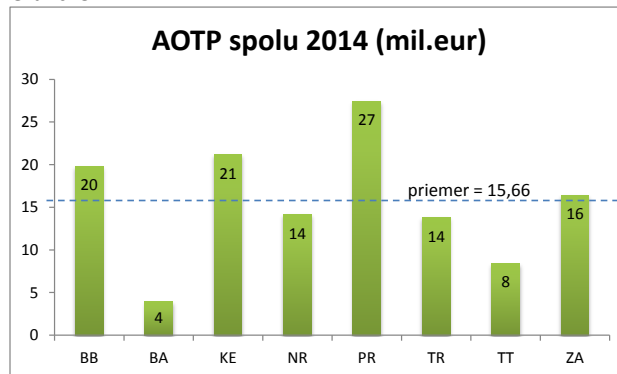
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 7

Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 8

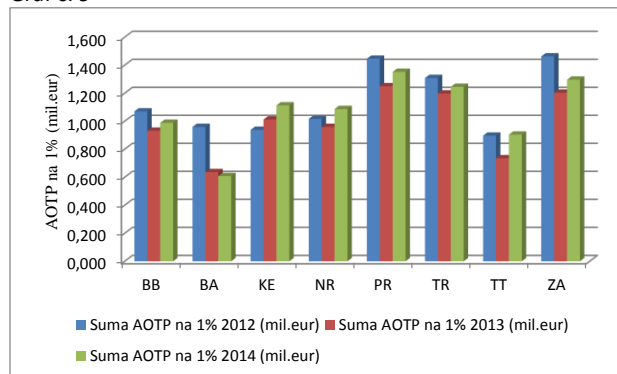
Zdroj: podklady ÚPSVR

Najvyššie celkové výdavky na AOTP boli v rámci Prešovského kraja, a to vo výške 31,455 mil. eur za rok 2012, za rok 2013 to bolo 27,577 mil. eur a za rok 2014 to bolo 27,467 mil. eur. Najnižšie celkové výdavky na AOTP boli v Bratislavskom kraji vo výške 5,438 mil. eur za rok 2012, 4,123 mil. eur za rok 2013 a 3,951 mil. eur za rok 2014.

Celkové nominálne vyjadrenie výdavkov na AOTP je priamo úmerné priemernej výške miery nezamestnanosti na Slovensku.

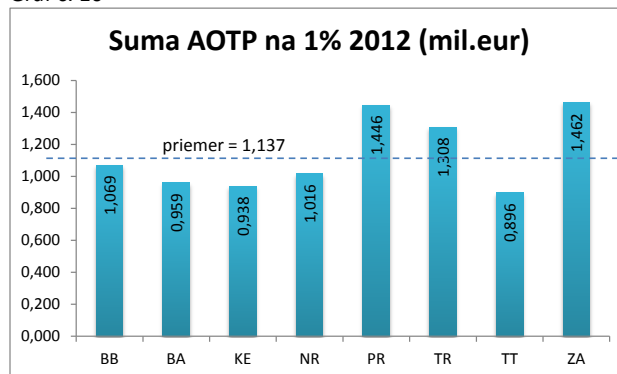
Po prepočítaní výdavkov AOTP na 1% nezamestnaných podľa krajov dostaneme nasledujúce grafické vyjadrenia:

Graf č. 9

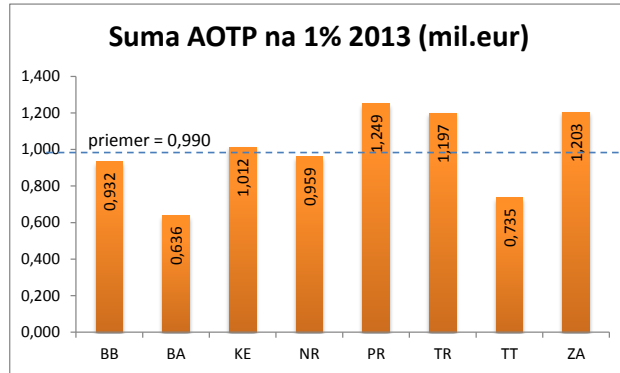
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 10

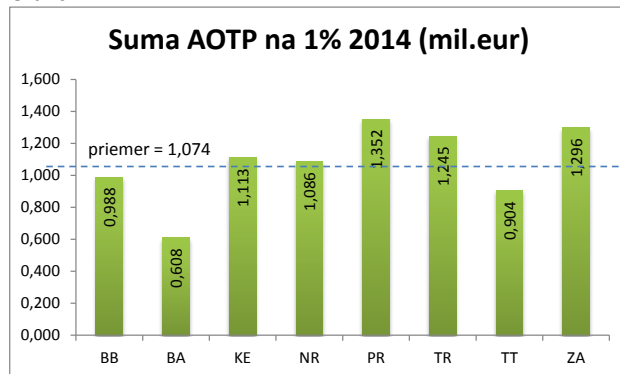
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 11

Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 12

Zdroj: podklady ÚPSVR

Najvyššie celkové výdavky na AOTP v roku 2012 prepočítané na 1% nezamestnaných boli poskytnuté v Žilinskom kraji v sume 1,462 mil. eur a najnižšie celkové výdavky boli v Trnavskom kraji v sume 0,896 mil. eur. Žilinský kraj bol pritom krajom, ktorý v roku 2012 vykazoval až piatu najvyššiu nezamestnanosť spomedzi ôsmich slovenských krajov.

Dlhodobu jednu z najvyšších mier nezamestnanosti vykazujú Prešovský, Banskobystrický, a Košický kraj. Žilinskému kraju boli napriek tomu v roku 2012 poskytnuté prostriedky prevyšujúce o 37% a 56% výšku poskytnutých prostriedkov na 1% nezamestnaných v Banskobystrickom, resp. Košickom kraji.

V roku 2013 boli najvyššie celkové výdavky na 1% nezamestnaných poskytnuté v Prešovskom kraji v sume 1,249 mil. eur a v roku 2014 rovnako v Prešovskom kraji vo výške 1,352 mil. eur.

Najnižšie celkové výdavky na AOTP v prepočte na 1% nezamestnaných boli poskytnuté v Bratislavskom kraji, a to 0,636 mil. eur za rok 2013 a 0,608 mil. eur za rok 2014.

Priemerné počty UoZ v rokoch 2012-2014 v jednotlivých krajoch v rámci SR boli nasledovné:

Tab. č. 1

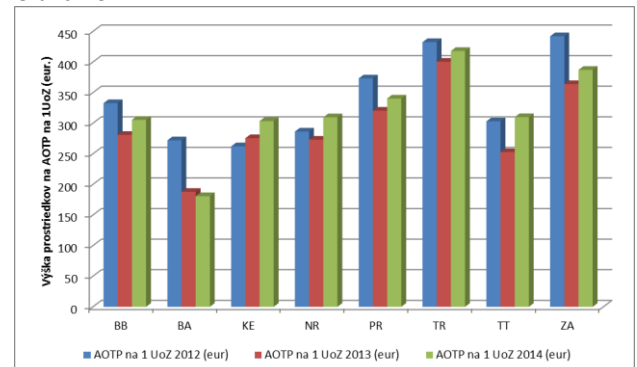
Kraj	Priemerný počet UoZ r. 2012	Priemerný počet UoZ r. 2013	Priemerný počet UoZ r. 2014
BA	19 992	21 949	21 854
TT	29 104	30 232	27 239
TR	33 476	35 518	33 021
NR	51 435	51 946	45 748
ZA	43 220	45 362	42 375
BB	68 740	69 371	64 921
PR	84 265	86 043	80 697
KE	75 658	74 586	69 805
SR	408 889	415 006	385 661

Zdroj: podklady ÚPSVR

Z prehľadu vyplýva, že dlhodobo si udržiava najvyšší priemerný počet UoZ Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj, v ktorých je aj najvyššia miera nezamestnanosti. Vzhľadom na uvedené, je žiaduce smerovať najvyššiu podporu do týchto krajov, so zameraním na špecifiká daného regiónu, a to v nominálnej aj percentuálnej miere, ako aj v prepočte na 1UoZ.

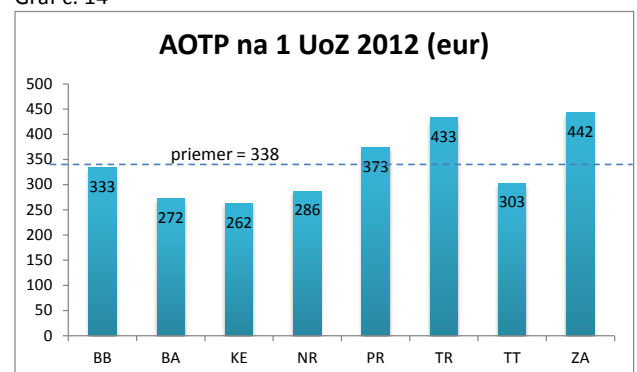
Výdavky na AOTP na 1UoZ podľa jednotlivých krajov zobrazujú nasledujúce grafy:

Graf č. 13

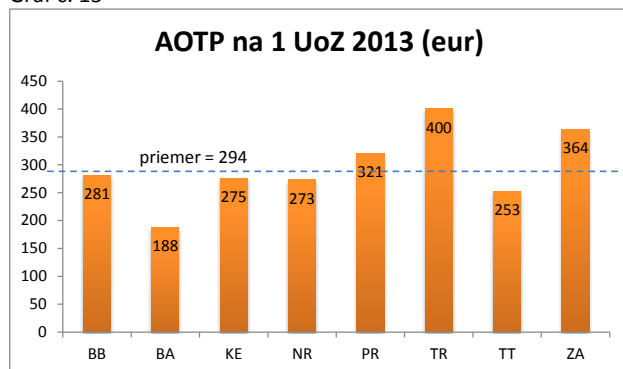
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 14

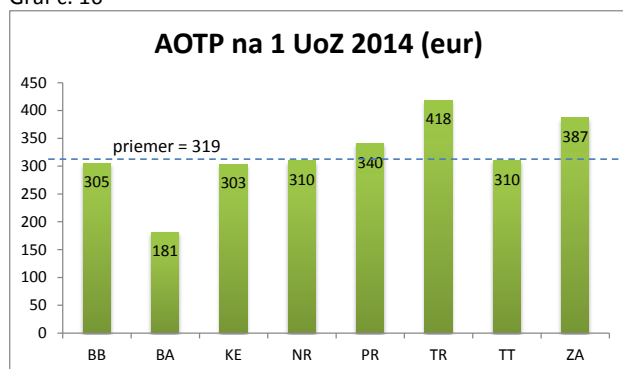
Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 15

Zdroj: podklady ÚPSVR

Graf č. 16

Zdroj: podklady ÚPSVR

Na základe predložených podkladov je možné konštatovať, že výška výdavkov na AOTP na 1UoZ sa v kontrolovanom období pohybovala v rozmedzí 180,00 – 450,00 eur/ 1UoZ. Najviac prostriedkov bolo v roku 2012 pridelených v Žilinskom kraji vo výške 442,00 eur/1UoZ a najmenej v Košickom kraji vo výške 262,00 eur/1UoZ. Priemerná hodnota miery nezamestnanosti v roku 2012 sa v Žilinskom kraji pohybovala na úrovni 13,07 %, čo bolo výrazne pod celoslovenským priemerom, ktorý bol na úrovni takmer 15 %. Priemerná hodnota miery nezamestnanosti v roku 2012 napr. v Košickom kraji sa pohybovala veľmi vysoko nad celoslovenským priemerom. Žilinský kraj dostal v roku 2012 finančné prostriedky na 1UoZ o 69 % vyššie ako Košický kraj, a to napriek tomu, že v roku 2012 bola v Košickom kraji priemerná nezamestnanosť na úrovni 21,15 %.

V roku 2013 bolo najviac prostriedkov pridelených v Trenčianskom kraji vo výške 400,00 eur/1UoZ a najmenej v Bratislavskom kraji vo výške 188,00 eur/1UoZ. Obdobná situácia bola aj v roku 2014 keď Trenčiansky kraj dostal 418,00 eur/1UoZ a Bratislavský 181,00 eur/1UoZ. Najväčší nepomer v pridelených prostriedkoch v rokoch 2013 a 2014 bol zaznamenaný medzi Trenčianskym krajom a Banskobystrickým a Košickým krajom, kedy Trenčianskemu kraju bolo pridelených o 37-45 % viac

finančných prostriedkov pri priemernej miere nezamestnanosti 11-12 %, pričom Banskobystrický a Košický kraj evidoval priemernú mieru nezamestnanosti na úrovni 21-22 %.

Podpora zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím tvorí v EÚ približne 12% výdavkov z nástrojov APTP. Slovensko vynakladá na podporu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím približne 8,1%.

Prehľad o počte uchádzačov o zamestnanie so zdravotným postihnutím (ďalej len „UoZ so ZP“) a výške príspevkov na podporu zamestnávania osôb so ZP je uvedený v tabuľkách č. 3-5 v prílohe č. 1.

Z údajov uvedených v prílohe č.1 vyplýva, že na podporu zamestnávania osôb so ZP, resp. udržanie CHD/CHP bolo v sledovanom období rokov 2012-2014 (spolu za §§56-60) vynaložených v priemere 37,0 mil. eur/rok. Z toho na prevádzkové náklady chránených dielní (§ 60) v priemere 18,0 mil. eur/rok, t.j. viac ako 48 % z celkových priemerných výdavkov. Na zriadenie chránených dielní (§ 56), t.j. zároveň aj na vytvorenie nových pracovných miest pre osoby so ZP bolo v sledovanom období vynaložených v priemere 15,6 mil. eur/rok, t.j. 42 % z celkových priemerných výdavkov.

Občania so zdravotným postihnutím patria z pohľadu dostupnosti zamestnania medzi znevýhodnených UoZ, ktorí si prácu nachádzajú veľmi ťažko a je pre nich ťažké si prácu na otvorenom trhu práce aj udržať. Prekážkami pre pracovné uplatnenie osôb so ZP môžu byť rôzne, napr. nízka kvalifikácia, nedostatok skúseností, nízka sebadôvera alebo nedostatok motivácie a pod.

Jednou z možností zamestnávania osôb so ZP je zákonom podporované zamestnávanie v CHD a CHP.

V priebehu rokov 2012-2014 vznikli pre osoby so ZP v CHD/CHP nasledovné počty novovytvorených pracovných miest (ďalej len „PM“).

Tab. č. 2

Nástroj	rok	Počet novovytvorených PM	Počet obsadení na vytvorených PM	
			Spolu	z toho - návrat do evidencie do 24 mes.
P056	2 012	2 118	2 803	1 261
P056	2 013	1 819	2 773	1 243
P056	2 014	288	1 017	346

Zdroj: podklady ÚPSVR

Z prehľadu vyplýva, že v roku 2012 sa do pracovného pomeru zapojilo 2 803 osôb so ZP, t.j. o 685 osôb viac ako bolo vytvorených PM. V priemere každé tretie vytvorené PM z celkového počtu 2 118 bolo opakovane obsadené osobou so ZP.

V roku 2013 bolo zapojených do pracovného pomeru celkom 2 773 osôb so ZP, t.j. v priemere každé druhé vytvorené PM bolo opakovane obsadené. V roku 2014 vzniklo len 288 PM pre osoby so ZP, t.j. 84 % pokles oproti roku 2013. Z toho vyplýva, že každé jedno miesto bolo v priemere 3,5 krát opakovane obsadené. Počet novovytvorených PM mal v uvedených rokoch klesajúcu tendenciu, avšak výrazný pokles nastal v roku 2014, ktorý bol podľa vyjadrenia UPSVR „spôsobený zmenou zákona o službách zamestnanosti s účinnosťou od 01.05.2013, ktorou sa z oprávnených výdavkov na zriadenie CHD/CHP vypustili náklady na mzdy a odvody zamestnancov. Príspevok sa už neposkytuje na úhradu časti mzdy a preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie platených zamestnávateľom za zamestnanca, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím, ktorý bol prijatý na zriadené pracovné miesto v CHD/CHP. Táto skutočnosť zapríčinila pokles záujmu o zriaďovanie týchto pracovísk pre občanov so ZP.“

3.3 CHRÁNENÉ DIELNE/PRACOVISKÁ

Väčšina kontrolovaných subjektov boli spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorých nebola v minulosti vykonaná kontrola NKÚ SR, a ktoré už v čase výkonu kontroly boli etablované na pracovnom trhu ako chránené dielne, resp. im bol priznaný status chráneného pracoviska alebo chránenej dielne v rámci kontrolovaného obdobia na základe uzatvorených dohôd v zmysle § 56, resp. poberali príspevok v zmysle §§ 59 a 60 zákona o službách zamestnanosti.

V rámci kontrolnej akcie bolo preverených spolu 91 chránených dielní alebo chránených pracovísk, čo vo finančnom vyjadrení predstavovalo spolu sumu 6 188 801 eur zmluvne dohodnutých finančných príspevkov.

Skutočné čerpanie finančných príspevkov do ukončenia kontrolnej akcie bolo v sume 5 335 009 eur. Povinnosť vrátiť finančný príspevok za nedodržanie zmluvných podmienok bolo zistené v deviatich prípadoch napr.: ONDIO, Leintech, Domov soc. služieb sv. Jána z Boha, Združenie Lepší svet pre znevýhod-

nených a pod. Celková výška finančných prostriedkov, ktorá bola vrátená na príslušné úrady práce predstavovala sumu 11 782 eur. V prevažnej miere išlo o predčasne zrušené pracovné miesta z dôvodu ich nerentabilnosti, resp. vrátenie vyplatených príspevkov za následnou kontrolou neuznané výdavky a pod.

Na základe uzatvorených dohôd bolo vytvorených 351 pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím. Po ukončení povinnej doby zamestnávania, t.j. 24 mesiacov bolo zrušených spolu 141 pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím, t.j. 40 %. Z vybranej vzorky kontrolovaných subjektov 15 chránených dielní alebo chránených pracovísk, ktoré vznikli v rámci kontrolovaného obdobia za účelom pomoci zamestnávania UoZ so ZP z rôznych dôvodov ukončilo svoju činnosť ako chránená dielňa alebo chránené pracovisko po ukončení povinnej doby, napr.: ABC shop - prevádzka bola presťahovaná, ACADEMICA, v rámci „AEVITAS-GENERACIA“ boli zrušené tri CHD/CHP. Najviac boli uvádzané dôvody ako neefektívnosť, veľká administratívna zaťaženosť, t.j. povinnosť pravidelne mesačne, resp. štvrtročne predkladať rovnaké dokumenty na úrad práce a pod.

V niektorých prípadoch podľa vyjadrení zamestnávateľov bolo jedinou motiváciou na zriadenie chránenej dielne a vytvorenie pracovných miest poskytovanie príspevkov.

V jednotlivých dohodách o poskytnutí finančného príspevku nebol zakomponovaný žiaden motivačný prvok pre zamestnávateľov, ktorý by ich motivoval vytvorené pracovné miesta udržať dlhšie ako povinnú dobu, hlavne ak išlo o novovytvorené chránené dielne alebo chránené pracoviská, ktoré sa len snažia uplatniť na pracovnom trhu.

Najstabilnejšie pracovné miesta pre občanov so zdravotným postihnutím sú v tých chránených dielnach alebo pracoviskách, ktoré sú na pracovnom trhu etablované niekoľko rokov a majú za roky svojej existencie zabezpečený napr. odbyť svojich výrobkov a pod.

Kontrolou bolo preukázané, že zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím len počas poskytovania podpory nie je možné považovať za dostatočnú podporu politiky zamestnávania a je potrebné vykonať právnu úpravu zákona o službách zamestnanosti tak, aby zamestnávanie znevýhodnených občanov bolo dlhodobejšie.

V rámci vykonaných kontrol na vybranej vzorke chránených dielní alebo chránených pracovísk boli zistené najčastejšie nedostatky v tom, že kontrolované subjekty neoznamovali MF SR prijatie pomoci de minimis v stanovenej lehote 30 dní po uplynutí štvrtého roka.

V jednom prípade (ADZ RUBIKON) bolo zistené, že kontrolovaný subjekt nevykonával účtovné evidencie oprávnených výdavkov, ktoré priamo súviseli s chodom chráneného pracoviska na samostatných analytických účtoch, čím nedodrжал pravidlá a podmienky za ktorých boli verejné prostriedky poskytnuté. Kontrolovaný subjekt tým porušil finančnú disciplínu podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

Kontrolou plnenia podmienok dohodnutých v dohodách a v ich dodatkoch v Green ART a.s. Bratislava bolo zistené, že u štyroch zamestnancov sa nezhodovali ich podpisy na dokumentoch napr. pracovných zmluvách a ich dodatkoch, výplatných listinách, výdavkových pokladničných dokladoch k výplatným listinám a pod. Týmto konaním vzniklo u zamestnávateľa podozrenie z nedovoleného konania v tom, že vyplácal zamestnancom finančný príspevok zo štátneho rozpočtu na mzdy a jej príslušenstva, ktorej prevzatie bolo signované rôznymi podpismi.

Ďalej bolo zistené, že jedna zamestnankyňa kontrolovaného subjektu bola zamestnaná na 8 hodinový pracovný úväzok ako aranžér, florista v chránenej dielni Hradská 60/A, v Bratislave a zároveň bola zamestnaná na dohodu o vykonaní práce s pravidelným príjmom ako upratovačka v Košiciach. Týmto konaním vzniklo podozrenie z nedovoleného konania v tom, že vyplácal zamestnankyni finančný príspevok zo štátneho rozpočtu na mzdy a jej príslušenstva, pričom menovaná bola v pracovnom vzťahu v inej spoločnosti a v inom meste vzdialenom cca 450 km.

Uvedené zistenia boli NKÚ SR postúpené na ďalšie konanie orgánom činným v trestnom konaní.

Okrem uvedeného bolo zistené, že štyrom zamestnancom boli vyplatené mzdy v hotovosti v celkovej sume 16 941,81 eur, čo bolo v rozpore s uzatvorenými dohodami, podľa ktorých výdavky na činnosť pracovného asistenta uhradené v hotovosti sú neoprávnené.

3.4 SUBJEKTY, KTORÉ NEBOLI CHRÁNENÝMI DIELŇAMI/PRACOVÍSKAMI

V rámci predmetnej kontroly boli vybrané aj subjekty, ktoré dostali finančný príspevok podľa §§ 50 a 54 zákona o službách zamestnanosti. (Príspevok na podporu udržania pracovných miest a na projekty a programy na zlepšenie postavenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce).

Takýchto subjektov bolo spolu 12 a výška finančných prostriedkov podľa uzatvorených zmlúv spolu predstavovala sumu 542 235 eur, v rámci ktorých malo vzniknúť spolu 67 nových pracovných miest. Kontrolou bolo zistené, že z plánovaných 67 pracovných miest boli 4 pracovné miesta zrušené po ukončení dohody a 20 miest bolo z rôznych dôvodov zrušených pred ukončením dohody, t.j. neprišlo ani k čerpaniu finančných prostriedkov. V jednom prípade bolo konštatované, že na 20 vytvorených pracovných miestach sa vystriedalo 50 UoZ do 29 rokov, t.j. na každom pracovnom mieste sa v priebehu 18 mesiacov vystriedalo 2,5 UoZ do 29 rokov. Podľa vyjadrení kontrolovaných subjektov táto vysoká fluktuácia mladých do 29 rokov bola spôsobená nezaujmom uchádzačov zaradiť sa do daného pracovného procesu, mali neadekvátne vysoké mzdové nároky, zlé návyky a pracovnú morálku.

Zamestnávateľ (PR Krajné) vyjadril záujem v budúcnosti zamestnávať skôr UoZ nad 50 rokov, u ktorých je pre-svedčený, že to bude mať lepší dopad pre plnenie pracovných úloh, nakoľko majú záujem svedomite a zodpovedne pracovať a taktiež očakáva lepšiu dochádzku do zamestnania. Obdobné skúsenosti zo zamestnávaním mladých do 29 rokov mali viacerí zamestnávateľia, ktorí sa okrem toho ďalej vyjadrili, že bez poskytnutia podpory z úradu práce, by pracovné miesta pre mladých UoZ do 29 rokov nevznikli.

Do ukončenia jednotlivých kontrol bolo skutočne čerpanie poskytnutých prostriedkov v sume 355 958 eur. Nižšie čerpanie bolo spôsobené tým, že v niektorých prípadoch ešte dohody trvali a nedošlo k úplnému dočerpaniu zmluvne dohodnutých prostriedkov.

Odporúčania:

- pre lepšiu optimalizáciu pridelovania finančných prostriedkov do jednotlivých krajov so zameraním na špecifiká daného regiónu, je potrebné vypracovať jednotný, nezávislý a transparentný systém, podľa ktorého budú prostriedky prerozdeľované;
- zabezpečiť zvýšenie programov v súlade s odporúčaniami OECD, napr.: zaviesť školenia zamerané na využívanie systémov IT, rozšírenie a posilnenie analytickej kapacity na ministerstvách;
- zlepšiť prepojenie vzdelávania s potrebami miestnych zamestnávateľov a monitorovať a prognózovať miestny dopyt po vzdelaní;
- podľa možnosti zabezpečiť monitorovanie, príp. možnosť kontroly novovytvorených pracovných miest u zamestnávateľov aj po naplnení dohodnutej doby;
- pre prijímateľov príspevkov stanoviť v dohodách podmienku vyplácania mzdových náležitostí svojim zamestnancom iba na účet v komerčnej banke;
- v súlade s hlavnými smermi AOTP a zisteniami u prijímateľov, keď bola zistená vysoká miera rušenia pracovných miest po vyčerpaní dotácie, preto je potrebné upriamiť pozornosť na vytváranie pracovných miest s trvalým pracovným pomerom pre občanov so zdravotným postihnutím, resp. aj pre ostatných znevýhodnených uchádzačov. Tiež je potrebné upriamiť pozornosť na výber žiadateľov, aby nedochádzalo k zazmluvňovaniu pracovných miest, resp. činnosti, kde nie je predpoklad dlhodobej rentabilnosti;
- zabezpečiť úpravu legislatívy na zníženie administratívnej náročnosti zamestnávateľov.

4 REAKCIA KONTROLOVANÝCH SUBJEKTOV

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly vypracoval v kontrolovaných subjektoch protokol o výsledku kontroly a oboznámil ich s ich obsahom.

Zo strany kontrolovaných subjektov neboli okrem jedného vznesené námietky proti pravdivosti, úpl-

nosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. V jednom prípade boli námietky kontrolovaného subjektu v zmysle zákona o NKÚ SR preverené a čiastočne uznané.

5 ZÁVER

Kontrolou boli v plnom rozsahu naplnené ciele kontroly.

Výsledky kontrol boli prerokované so štatutárnymi orgánmi kontrolovaných subjektov, pričom na nápravu kontrolou zistených nedostatkov NKÚ SR navrhol niekoľko odporúčaní.

V zmysle zápisníc o prerokovaní protokolu sa kontrolované subjekty zaviazali prijať opatrenia a následne zaslať správu o plnení, resp. splnení opatrení.

PRÍLOHA Č. 1

Tab. č. 3

Priemer za rok 2012								
Kraj	Miera nezamestnanosti	Celkový počet UoZ	z toho počet UoZ so ZP	Podiel UoZ so ZP na celkovom počte UoZ	§ 56	§ 59	§ 60	SPOLU (§§56 až 60)
	%	osoby	osoby	%	mil. €	mil. €	mil. €	mil. €
BB	21,39%	68 740	2 050	2,98%	2,696	0,423	2,782	5,900
BA	5,67%	19 992	403	2,02%	0,210	0,417	1,100	1,727
KE	21,15%	75 658	2 120	2,80%	2,015	0,246	2,142	4,404
NR	14,50%	51 435	1 139	2,21%	1,752	0,319	1,471	3,541
PR	21,76%	84 265	3 047	3,62%	3,729	0,382	3,065	7,177
TR	11,07%	33 476	1 674	5,00%	2,399	0,995	2,581	5,975
TT	9,84%	29 104	947	3,25%	0,940	0,188	1,133	2,261
ZA	13,07%	43 220	1 452	3,36%	1,736	0,182	1,947	3,865
SR	15,02%	405 889	12 832	3,16%	15,476	3,152	16,221	34,850

Zdroj: Na základe podkladov ÚPSVR (§ 56 zahŕňa aj § 56a)

Tab. č. 4

Priemer za rok 2013								
Kraj	Miera nezamestnanosti	Celkový počet UoZ	z toho počet UoZ so ZP	Podiel UoZ so ZP na celkovom počte UoZ	§ 56	§ 59	§ 60	SPOLU (§§56 až 60)
	%	osoby	osoby	%	mil. €	mil. €	mil. €	mil. €
BB	20,92%	69 371	2 014	2,90%	3,249	0,518	2,829	6,596
BA	6,48%	21 949	415	1,89%	0,254	0,456	0,966	1,675
KE	20,31%	74 586	2 063	2,77%	2,749	0,499	2,493	5,741
NR	14,80%	51 946	1 157	2,23%	2,231	0,383	1,719	4,333
PR	22,08%	86 043	3 155	3,67%	3,613	0,487	3,374	7,474
TR	11,88%	35 518	1 850	5,21%	2,677	0,798	2,743	6,218
TT	10,40%	30 232	855	2,83%	1,138	0,274	1,437	2,850
ZA	13,72%	45 362	1 515	3,34%	2,488	0,249	2,183	4,919
SR	15,38%	415 006	13 023	3,14%	18,399	3,663	17,745	39,807

Zdroj: Na základe podkladov ÚPSVR (§ 56 zahŕňa aj § 56a)

Tab. č. 5

Priemer za rok 2014								
Kraj	Miera nezamestnanosti	Celkový počet UoZ	z toho počet UoZ so ZP	Podiel UoZ so ZP na celkovom počte UoZ	§ 56	§ 59	§ 60	SPOLU (§§56 až 60)
	%	osoby	osoby	%	mil. €	mil. €	mil. €	mil. €
BB	20,07%	64 921	1 851	2,85%	2,109	0,559	2,970	5,638
BA	6,50%	21 854	404	1,85%	0,135	0,376	1,193	1,704
KE	19,04%	69 805	1 950	2,79%	2,236	0,407	2,784	5,427
NR	13,04%	45 748	1 091	2,38%	1,876	0,439	2,011	4,326
PR	20,32%	80 697	3 171	3,93%	2,044	0,430	3,797	6,271
TR	11,09%	33 021	1 873	5,67%	1,823	0,467	3,199	5,489
TT	9,34%	27 239	824	3,02%	0,723	0,230	1,732	2,685
ZA	12,66%	42 375	1 654	3,90%	1,864	0,313	2,573	4,749
SR	14,29%	385 661	12 818	3,32%	12,810	3,221	20,258	36,289

Zdroj: Na základe podkladov ÚPSVR (§ 56 zahŕňa aj § 56a)